

Nr 610

Av herrar **Elmwall** och **Gustafsson** i Kårby, om visst statsbidrag till hushållningssällskapens kursverksamhet.

Den rationalisering inom jordbruket som nu och framdeles är särskilt aktuell gäller rationalisering av lantgårdarnas elektriska anläggningar samt arbetsrationalisering m. m. i lantgårdarnas ekonomibyggnader.

En i dessa frågor sakkunnig fackman, civilingenjör Karl Jungholm, har sedan länge varit sysselsatt med utredningar och praktiska försök i rationaliseringsfrågor och därvid uppnått mycket goda resultat. Hans arbeten har dock hittills varit alltför litet kända, men sedan han nyligen erhöll ett statsbidrag på 5 000 kronor har det av honom utförda arbetet blivit föremål för mera allmänt intresse än tidigare. I det följande lämnas i sammandrag en redogörelse över den sakkunniges arbete jämte av honom beräknade ungefärliga besparingar, som kan uppnås genom rationaliseringen.

Lantgårdarnas elektriska anläggningar

Genom ändamålsenlig planering av lantgårdarnas utomhusledningarna och inomhusinstallationer samt genom användning av billiga men fullt brukbara elektriska centraler jämte vissa andra åtgärder har beräknats, att årskostnaden för de elektriska anläggningarna skulle kunna minskas med mellan 10 och 15 milj. kronor. Detta kan förefalla att vara en överraskande stor summa, men fördelad på inom landet befintliga gårdar, vilkas antal torde uppgå till minst 250 000, blir besparingen inte mer än 40 resp. 60 kronor i medeltal per gård, givetvis störst på de stora gårdarna. I sammanhanget kan nämnas, att flera lantbrukare uppgivit att vid tillämpningen av en av den sakkunnige utarbetad metod för planering av inomhusinstallationer kunnat uppnås besparingar på upp till 2 000 kronor på installationer i större ladugårdar. Dessutom förbättras det elektriska brandskyddet samt hygien i ladugårdarnas mjölkrum.

Arbetsrationalisering i ekonomibyggnaderna

Inom industrien råder för närvarande brist på arbetskraft. Om förhållandena på utlandsmarknaden kommer att utvecklas gynnsamt för exportindustrin, får industrien även i fortsättningen behov av mera arbetskraft. Det blir säkerligen jordbruket som i huvudsak får släppa till denna. Jordbrukarna måste då kompensera bortfallet av arbetskraft genom ökad rationalisering. Denna rationalisering måste till väsentlig del inriktas på arbetena i

lantgårdarnas ekonomibyggnader, särskilt i de byggnader, som nu finns på gårdarna. Verkställda utredningar har visat, att genom noggrann planering kan i de befintliga ekonomibyggnaderna uppnås i stort sett samma rationalisering och arbetsbesparing som i nya byggnader. Uppförandet av nya ekonomibyggnader skulle härigenom kunna uppskjutas för avsevärd tid framåt, vilket skulle medföra en mycket stor kostnadsbesparing.

Att med säkerhet kunna beräkna hur stor besparing som skulle kunna åstadkommas genom denna rationalisering är ej möjligt. Uppskattningsvis torde dock kunna sägas, att besparingen torde komma att röra sig om åtskilliga tiotal miljoner kronor årligen.

Övriga rationaliseringsuppgifter

Bland övriga aktuella rationaliseringsuppgifter må särskilt nämnas upp- rustning av ladugårdarnas mjölkkrum samt ventilation och andra sanitära åtgärder för förbättring av hygienien i djurstallar.

Åtgärder för att främja rationaliseringen

För att de vinster skall kunna uppnås som åsyftas med rationaliseringen erfordras vissa organisatoriska åtgärder, främst upplysning och undervisning samt rådgivning. Dessa åtgärder bör riktas dels till lantbrukarna och dels till de yrkesmän, som av lantbrukarna anlitas för rationaliseringsarbeten av skilda slag. Av dessa yrkesmän utgör de inom byggnadsbranschen på landsbygden verksamma företagarna en relativt stor grupp, tillsammans ca 5 000. Ifrågavarande yrkesmän har inte erhållit någon undervisning i modern rationalisering. De kan inte tillgodogöra sig undervisning vid skolor, enär de i så fall skulle nödgas avbryta sin praktiska verksamhet under utbildningstiden, vilket av förklarliga skäl knappast är möjligt. En form av undervisning skulle kunna erhållas genom att hushållningssällskapen i sin ordinarie kursverksamhet även upptoge sådana rationaliseringsfrågor som ovan berörts. I sådana kurser skulle även andra yrkesmän samt intresserade lantbrukare kunna delta. Såsom komplement till denna undervisning skulle exempelvis brevkurser genom någon korrespondensskola kunna ifrågakomma.

En utökning av hushållningssällskapens kursverksamhet enligt detta förslag skulle givetvis medföra ökad kostnad för sällskapen. Denna behövde dock inte bli alltför stor. Ett bidrag av allmänna medel av exempelvis 4 000 kronor årligen för varje län torde vara tillräckligt. I förhållande till vad som kan vinnas genom rationaliseringen vore en dylik utgift obetydlig.

Beträffande på vilket sätt statsmedel skulle kunna ställas till förfogande för här beräknad kostnad må framhållas att rationaliseringen på lantgårdarna nära sammanhänger med den allmänna landsbygdselektrifieringen. Bidragen till hushållningssällskapen skulle därför eventuellt kunna erhållas av för främjandet av landsbygdselektrifieringen tillgängliga medel. Slutligen må framhållas, att kostnadsbesparande åtgärder inom jordbruket är en angelägenhet lika mycket för konsumenterna som för lantbrukarna.

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställas,

att riksdagen måtte för nästa budgetår bevilja hushållningssällskapen ett bidrag motsvarande 4 000 kronor för varje län i syfte att sällskapen i samband med sin kursverksamhet skall kunna upptaga även undervisning i rationalisering av i motionen angiven art, samt

att härför erforderliga medel må bestridas ur för främjandet av landsbygdslektrifieringen tillgängliga medel.

Stockholm den 26 januari 1961

Emil Elmwall

Einar Gustafsson

i Kärby